ಕನ್ನಡ

ಪದ್ಯರತ್ನಾವಳಿ

(ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ)

ಜಿ. ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ.

KANNADA

PADYA-RATNĀVALY

(PART I)

FOR THE USE OF SCHOOLS

BY

G. N. LAKSHMAN PAI.

FOURTH EDITION

ಕನ್ನಡ

ಪದ್ಯರತ್ನಾವಳಿ

(ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ)

ಪಾಠಶಾಲೆಗಳ ಉಪಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ

ಜಿ. ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ.,

ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದುದು.

(ಚತುರ್ಥ ಮುದ್ರಣ)

೧೯೩೨

rice: 3 As. 6 Ps.] [ಕ್ರಯ: ೩ ಆಣೆ ೬ ಪೈ.

PRINTED AND PUBLISHED BY H. ANANTHA KAMATH,

AT THE

HARI HARA PRESS & BOOK-DEPOT,

PUTTUR (S. KANARA.)

FIRST EDITION: 1921.

REPRINTED IN 1924, 1930 & 1932.

Approved by

the Madras Text Book Committee as a text for Schools

the Bombay Text Book Committee as a text for Secondary Schools & as a library and prize book for Primary Schools

the Mysore Text Book Committee as a library book for Primary, Middle & High Schools

and recognised by

the Directors of Public Instruction - Madras, Bombay and Mysore.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು

ಮದರಾಸು ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರು ಶಾಲೆಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೂ,

ಮುಂಬಯಿ ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರು ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ, ಪ್ರೈಮರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಇನಾಮುಪುಸ್ತಕ ವ ಲೈಬ್ರರಿಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೂ,

ಮೈಸೂರು ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರು ಎಲ್ಲ ಲೈಬ್ರರಿಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೂ

ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೆ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ

ನಾನು ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ವಿನೋದಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಈ 'ಪದ್ಯರತ್ನಾವಳಿ'ಯು. ನನ್ನ ಅಂದಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಒಡನೆಯೇ (ಅಂದರೆ 1921ರಲ್ಲಿ) ಇದು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ವಿದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸದಯ ಹೃದಯತೆಯಿಂದಲೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಬೆಂಬಲದಿಂದಲೂ ಈ 'ರತ್ನಾವಳಿ'ಯು ತನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಪ್ರಕೃತದ ಈ ಚತುರ್ಥ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬೇಕಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ. ಇಂತಹ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು.

ಪುಸ್ತಕವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೋಧಕರವಾಗಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಬಾರಿ ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಳಗಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಕೊಟ್ಟ ವಿಟ್ಲ ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಮ. ರಾ. ವಿ. ಬಾಬು-ಇವರಿಗೂ, ಎಂದಿನಂತೆ ಇದನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಹರಿಹರ ಛಾಪಖಾನೆ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಾಲಯದ ಯಜಮಾನರಾದ ಮ. ರಾ. ಎಚ್. ಅನಂತ ಕಾಮತರವರಿಗೂ, ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆನು.

- ಇತಿ -

ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ,

ಪುತ್ತೂರು,
1—6—1932

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ.

ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ಕಾಮತರು, ಕೆನರಾ ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲ್, ಮಂಗಳೂರು: (ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ) “. . . . . ಇದರಲ್ಲಿನ ಹಲವು [ಕವಿತೆಗಳು] ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲದವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸೆಳೆದಿವೆ. ಕೆಲವರು ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೋದಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದಶೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುವೆನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಕಾಣದು. . . . .”

ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಡಿತರು, ಸೈಂಟ್ ಎಲೋಸಿಯಸ್ ಕಾಲೇಜ್, ಮಂಗಳೂರು: “. . . . . ಪುಸ್ತಕವು 4—5 ತರಗತಿಯ ಹುಡುಗರು ಓದಲಿಕ್ಕೂ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೂ ತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳ ಶೈಲಿಯು ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಬಾಯಿಪಾಠಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲಕೆಲವು ಕಥೆಗಳೂ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪುಗೊಂಡದರಿಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಕರವಾಗಿದೆ. ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯವರೂ ಶಾಲಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬರೆದವರಿಗೂ ಕಲಿಯುವವರಿಗೂ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಎರಡು ಫಲದ ಲಾಭವಾದೀತು. . . . .”

Praktana Vimarsa Vichakshana Rao Bahadur **R. Narasimhacharya,** Esq, M. A, M. R. A. S.

Bangalore: . . . . , ... The verses run smoothly and are simple in style. The book deserves to be made a text in Primary Schools. I wish you every success."

ಶ್ರೀ. ಪುಂಡೂರು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯರು, ಮಂಗಳೂರು: "ಶ್ರೀಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಪದ್ಯಗಳು ಸರಳವಾದ ಶೈಲಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ರಸಭರಿತವಾಗಿ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿವೆ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು ನವೀನ ಪಾಠಕರಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಕಾರಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಬಾಲಬಾಲಿಕೆಯರ ಕಂಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಲು ಅತಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಪದ್ಯರತ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆನಂದಿಸುವರೆಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀ|| ಪೈಗಳವರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯರತ್ನಗಳನ್ನೊದಗಿಸುವಂತೆ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು."

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ



ಶಾಲಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಕನ್ನಡ

ಪದ್ಯರತ್ನಾವಳಿ

1. ಶಾಲಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

(ರಾಗ: ಮುಖಾರಿ—ಝಂಪೆತಾಳ)

ಈಶ, ಸದ್ಗುಣಭೂಷನೇ ಕಾವುದೈ |
ಲೇಸಿನಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಮ್ಮ ಸತತ || ಪಲ್ಲ ||

ದಿನದಿನದೊಳಾಟಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ವೃದ್ಧಿ |
ಯನು ಹೊಂದಿ, ಪಡೆದು ತಿಳಿವಿನ ಬೆಳಕನು, ||
ಘನವಾದ ನಡತೆಯಿಂ ಸನ್ಮಾನ್ಯರಾಗುತ್ತ, |
ಮನದಿ ತೋಷವನಾಂತು ಬಾಳುವಂತೆ— || ೧ ||

ಗುರುಭಕ್ತಿ, ನಮ್ರತೆ, ದಯಾಗುಣಗಳಿಂದ ಮುಂ |
ದ್ವರಿದು ಸುಖಸಂತೋಷವನು ತಾಳುತೆ, ||
ನಿರತ ನಮ್ಮಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಹೊಂದಿ |
ಭರದಿ ಮೇಲ್-ತರಗತಿಗೆ ಸಾಗಿಪೋಪಂತೆ— || ೨ ||

ಪರಿಪರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವನು ತಿಳಿದು |
ಪರಮ ಸದ್ಧರ್ಮಪಥವನು ಮೀರದೆ, ||
ಪರಮೇಶ! ಭಕ್ತಿಯಲಿ ನಿನ್ನ ಭಜಿಸುತೆ, ತಳೆದು |
ಗರುವಿಕೆಯ ಲೋಕದಲಿ ಶೋಭಿಸಂತೆ— || ೩ ||

2. ಕೋಪ.

॥ ಚೌಪದಿ ॥

ಕೋಪದಿಂ ದೂರ ನಡೆ! ಬೇಡದರ ಸಂಗ |
ಪಾಪಕೂಪದೊಳಿಳಿಸಿ ಕೊಡುವುದತಿ ಭಂಗ ||
ಆಪದಗಳನು ತರಿಸಿ, ತಾಪದೊಳಗಿರಿಸಿ, |
ಪಾಪಿಯೆಂಬುವ ಬಿರುದನೀವುದೈ ಹರಸಿ || ೧ ||

ಠಕ್ಕುರಕ್ಕಸನ ತೆರ ತನ್ನ ಬಲೆಯೊಳಗೆ |
ಸಿಕ್ಕಿಹರ ಬಿಡದಧೋಗತಿಯೊಳಗೆ, ಕೆಳಗೆ, ||
ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಹಾಕುವುದು ಸಂಶಯುವ ಬಿಟ್ಟು; |
ಅಕ್ಕಟಾ! ಇದರೊಡನೆ ಬೇಡ ಒಕ್ಕಟ್ಟು! || ೨ ||

ತನುವನದು ಕೆಡಿಸುವುದು, ಮನವ ಕೆಡಿಸುವುದು, |
ಧನವ ಕೆಡಿಸುವುದಿನ್ನು ಘನವ ಕೆಡಿಸುವುದು. ||
ಘನ ಕುಡಿಕನಂದದನುಚಿತಗಳನು ನಡೆಸಿ, |
ಜನರ ಪರಿಹಾಸ್ಯಕೆಡೆಮಾಡಿವುದು ಕೆಡಿಸಿ. || ೩ ||

ಮುನಿಸಿಂತು ಮಾರಿ, ಭೀಕರ ಮೋಸಕಾರಿ |
ಮನದ ಶಾಂತಿಯು ತೆಗೆದು ಕೊಡುವುದೈ ಭಾರಿ ||
ಕಸಿಕರವೆ ಮನಕೆ, ಗೆಳೆಯನೆ! ಕೇಳು—ಮುಖ್ಯ |
ಅನುದಿನವು ತೊರೆಯದನು! ಬೇಡ ನಿಜ ಸಖ್ಯ! || ೪ ||

---

3. ಉದಯರಾಗ.

ಭಾರತೀಯನೆ! ನಿದ್ದೆ ಸಾಕಿನ್ನು! ಅನುಚಿತದ |
ಜೋರುಗುಡಿಯನು ತೆಗೆಯುತೆದ್ದೇಳೆಲೊ! ||
ಧೀರ ಗುಣವಂತ! ತೂಕಡಿಕೆಯನು ಬಿಡದಿರುವೆ |
ತೋರುವುದೆ ನ್ಯಾಯವೆಂದಿದು ನಿನಗೆ ಹಾ! || ೧ ||

ಭರತಮಾತೆಯ ಪುತ್ರನೆಂದೆನಿಸಿ ನೀನಿಂತು |
ಮರೆದು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರಿಸುತಿರುವುದೇ? ||
ಹೊರಗೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿರವವ ಮಾಡುತ್ತ |
ತಿರುಗಿ ನಿನಗೆಚ್ಚರಿಸುತಿಹವು ನೋಡು! || ೨ ||

ಜಲಜಸಖನಗೊ! ನಿನ್ನ ನಿಣಿಕಿ ನೋಡುವ ನಗುತ |
ಚೆಲುವಾದ ಮುಂಬಿಸಿಲ ಹೂಡಿರುವನು. ||
ಬಲು ಶುದ್ಧ ಮನದಿಂದಲೆದ್ದೇಳು!—ಸತ್ಕಾರ್ಯ |
ಗಳ ಗೈದು ಲೋಕದಲಿ ಸುಖದಿ ಮೆರೆಯೈ! || ೩ ||

---

4. ಮಡಿವಾಳನೂ ಮೊಸಳೆಯೂ.

|| ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿ ||

ಪುರದ ಜನರ ಬಟ್ಟೆಯೊಗೆದು |
ಬರುವ ಹಣದಿ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ |
ಹೊರೆಯುತಿದ್ದ ಅಗಸನೊಬ್ಬನೊಂದು ದಿನದಲಿ ||
ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ವಸ್ತ್ರವೊಗೆಯು |
ತಿರಲು ಹಾಸ್ಯಕೆಂದು ಬರಿದೆ, |
"ಅರರೆ! ಮೊಸಳೆ ಬಂತು, ಮೊಸಳೆ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದ || ೧ ||

ಮೊರೆಯ ಕೇಳಿ ನೆರೆಯ ಜನರು |
ಕರುಣಗೊಂಡು, ನೆಗಳೆಯನ್ನು |
ತರಿಯಲೆಂದು ದೊಣ್ಣೆ ಕತ್ತಿಗಳನು ಹಿಡಿಯುತ ||
ಕೆರೆಯ ಸೇರಿ ನೋಡೆ, ಮೊಸಳೆ |
ಯಿರಲೆ ಇಲ್ಲ; ಕೈಯ ತಟ್ಟಿ |
ಹರುಷದಿಂದ ನಗುವ ರಜಕನನ್ನು ಕಂಡರು. || ೨ ||

''ಸುಳ್ಳುಗಾರನಿವನು ನೋಡೆ |
ಕೇಳುತಿವನ ಕೂಗನಿಂದು |
ಪಾಲಿಸಲ್ಕೆ ಬಂದು ನಾವು ಮೋಸಹೋದೆವು! ||
ಖೂಳನನ್ನು ನಂಬಬೇಡಿ; |
ಹೇಳ್ವ ಸಟೆಯನೆ"ಂದು ಕೋಪ |
ತಾಳಿ ಹಳಿಯುತವನ, ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. || ೩ ||



ಕಳೆಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ, ಸರಸಿ |
ಯೊಳಗೆ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ನೆಗಳೆ |
ಸುಳಿಯೆ ಮೇಲೆ,—''ಮೊಸಳೆ ಬಂತು, ಮೊಸಳೆ'' ಎನ್ನುತ ||
ಛಲದೊಳೊದರೆ, ಮೊದಲಿನಂತೆ |
ಅಳುತಿರುವನು ಬರಿದೆಯೆಂದು |
ತಿಳಿದು ಮನದಿ ಜನರು ಸುಮ್ಮಗಿರಲು, ಅಗಸನ || ೪ ||

ಕಾಲ ಹಿಡಿದು ಮೊಸಳೆ ಸೆಳೆಯಲು |
ಆಳವಾದ ತಳವ ಸೇರೆ, |
ಗೋಳನಿಟ್ಟು ಮರುಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು. ||
ಕೇಳಿ! ಸುಳ್ಳನಾಡುವವನು |
ಮೇಲೆನಿಸುವ ಸತ್ಯವನ್ನು |
ಹೇಳೆ ಕೂಡ ನಂಬದಿಹರು! ಸತ್ಯವೀ ನುಡಿ. || ೫ ||

೫. ದಾನ.

|| ಚೌಪದಿ ||

ದಾನ ಮಾಡದೆ ಬರಿದೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವರ್ಥ |
ಕಾನನದ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಬಲು ವ್ಯರ್ಥ. ||
ಜೀನತನದಲಿ ಹಣವನೇಕೆ ಗಳಿಸಿಡುವೆ? |
ಮಾನವನೆ! ನೋಡು! ಕೊನೆಗತಿ ದುಃಖಪಡುವೆ. || ೧ ||

ಆಶಾಂಗನೆಯ ಮರುಳು ಬಲೆಗೆ ನೀ ಸಿಲುಕಿ |
ಘಾಸಿಯಾದೆಯ ಲೋಭಿ?—ದಾನಕ್ಕೆ ಅಳುಕಿ! ||
ಕಾಸು ಕೊಡುವುದಕೆ ಮರುಗುವೆ ಬಹಳ ತೆರದಿ; |
ಲೇಸಲ್ಲ!—ದಾನದಾ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿ ಭರದಿ. || ೨ ||

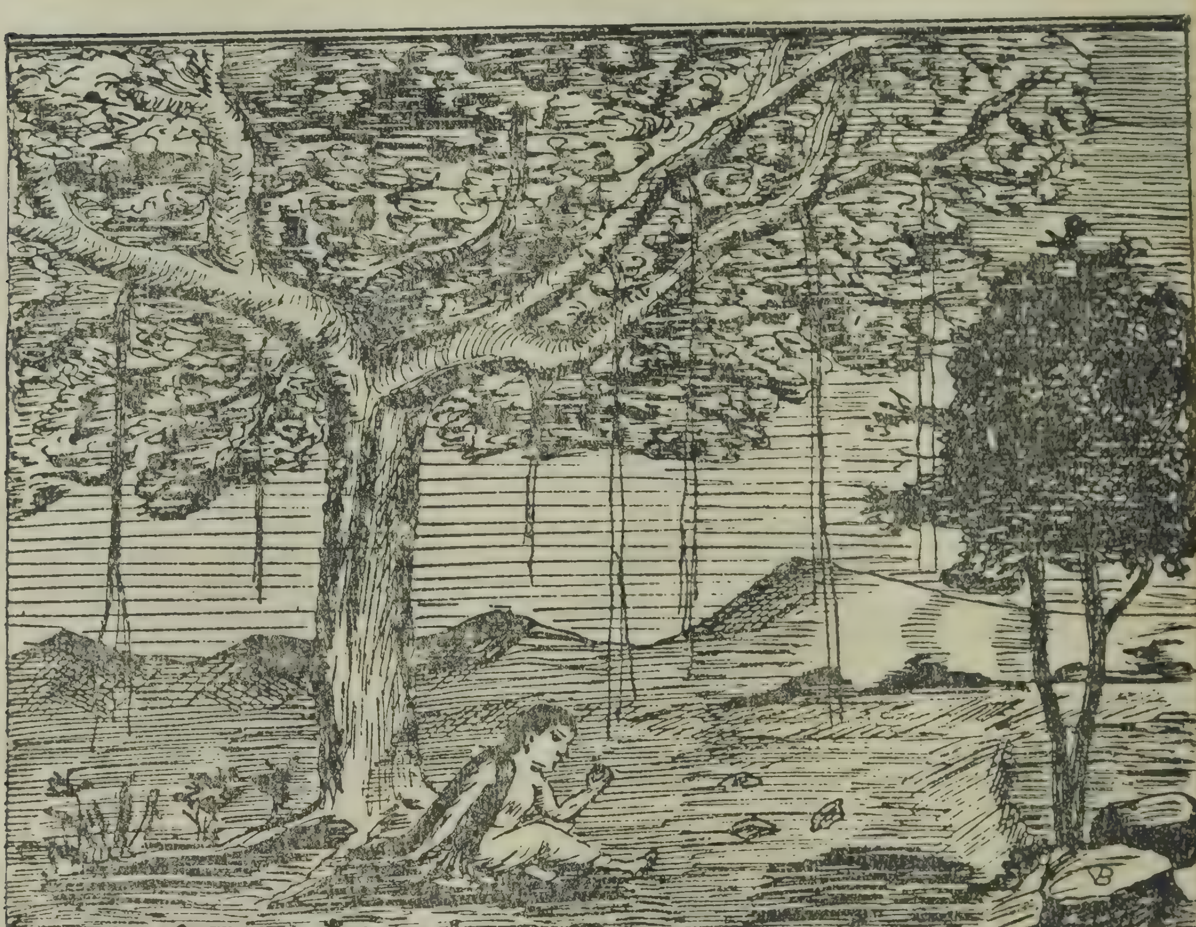
ಈವ ವಿತ್ತವು ಪೋಪುದೆಂದೆಣಿಸ ಬೇಡಾ |
ಭಾವಿಸಲು ಮುಕ್ತಿಯನು ಕೊಡುವುದದು ಮೂಢಾ! ||
ಸಾವಡಸಿ ಇಹಲೋಕವನು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, |
ಕಾವುದದು ಮುಂದೆ ಕೊಡುವುದು ಸೌಖ್ಯಲೀಲೆ. || ೩ ||

ಆದಕಾರಣದಿಂದ ಲೋಭವನ್ನುಳಿದು, |
ಮೇದಿನಿಯೊಳಗೆ ಬಾಳು ದಾನವನು ಗೈದು! |
ಸಾಧಿಸೈ ಸಕಲರಿಗೆ ಸುಖಕೊಡಲು ನಿತ್ಯ! |
ಮೋದದಲಿ ಮೆರವೆ ನೀನಿಹಪರದಿ ಸತ್ಯ! || ೪ ||

6. ದಾರಿಗನೂ ಆಲದಮರವೂ.

॥ ವೀರಚೌಪದಿ ॥

"ಅರರೆ! ಏನಿದು?—ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಹ ಗೋಳಿ |
ಮರಕೆ ಕೆಂಬಣ್ಣದಾ ಸಣ್ಣ ಹಣ್ಣುಗಳು! ||
ಪರಿಕಿಸಲು ಕೇಸರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂ ಸಣ್ಣಿರಿವೆ |
ಹೊರಬೀಳುವುದು ಸರಿಯೆ?—ತಿಳಿಯೆ ತರವಲ್ಲಂ". ॥ ೧ ॥



"ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸದೆ ದೇವರೀ ಕೊರತೆಯನು |
ವಿರಚಿಸಿರುವನದೇಕೆ?" ಎಂದು ದಾರಿಗನು ||
ಮರದಡಿಯ ನೆರಳಿನಲಿ ಕುಳಿತು ನೆನೆನೆನೆದು ದೇ |
ವರನು ಜರೆಯುತಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ. ॥ ೨ ॥

ಅನಿತರೊಳೆ ತರುವಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಹಣ್ಣೊಂದು ಪಥಿ |
ಕನ ತಲೆಯಮೇಲ್ ಬೀಳೆ, "ಅಯ್ಯಪ್ಪ! ನಾನು ||

ಘನವಾದ ವೇದನೆಯ ಸಹಿಸೆನ್ನೈ! ಜಗದೀಶ |
ನನು ದೂರಿದೆಸು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪೌಢ್ಯದಲಿ". || ೩ ||

"ಈ ತೆರದಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವುದೀ ಕಾಯಿಯಾ |
ಯಾತನೆಯನಿದ ತಾಳಲಾರೆ! ಮರದಂತೆ ||
ಖ್ಯಾತಿಯಿಂದೀ ಫಲವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತಿರಲು, |
ಮೃತ್ಯುವನು ಸೇರುತಿದ್ದೆನು ನಿಜವಿದೆ''ಂದಂ. || ೪ ||

ಅದುಕಾರಣದಿ ದೇವರಲಿ ಕೊರತೆಯನು ಹುಡುಕು |
ವುದು ಮನುಜನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ! ಸಕಲವನು ||
ಪದುಳದಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ ಪೊರೆವವಗೆ, ಚದುರತೆಯ |
ಹದನವೇಂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿಹುದೆ ಯೋಚಿಸಲು? || ೫ ||

7. ಗುರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

|| ರಾಗ: ಕಾಂಬೋದಿ—ಝಂಪೆತಾಳ ||

ದಯದೊಳಾಶೀರ್ವಾದ ಕರುಣೆಸೈ ನಮಗೆ |
ಭಯನಿವಾರಕ ವರದ ಪರಮ ಸದ್ಗುರುವೇ! || || ಪಲ್ಲ ||

ವಿದ್ಯೆಯಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತೆ, ನಾವೀಗ |
ಹೊದ್ದಿರುವ ಮೂಢತೆಯ ಕಳಕೊಳ್ಳುತೆ; ||
ಬುದ್ಧಿಜ್ಞಾನಗಳಿಂ ಸಮಾಜದಾ ಸೇವೆಯನು |
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದೆಸಗುವಾ ತೆರದಿ ಭರದಿ — || ೧ ||

ಸಂಘದಲಿ ಸಕಲರಿಗೆ ಹಿತವೆನಿಪ ಸತ್ಕಾರ್ಯ |
ವಂ ಗೈಯುವಂತೆಮ್ಮ ವರ ಧರ್ಮಕೆ ||
ಭಂಗ ಬರಲಿಕೆ ಬಿಡದೆ, ಮಂಗಳವ ಬರಿಸುತ್ತ, |
ಮಂಗಳಾತ್ಮಕ! ಶಾಂತತೆಯಲಿ ಬಾಳ್ವಂತೆ— || ೨ ||

೮. ಹುಡುಗರೂ ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ಕಪ್ಪೆಗಳೂ.

[ನಟನೆಯ ಕಥೆ]

॥ ರಾಗ: ಜಂಜೋಟಿ — ಅಷ್ಟತಾಳ ॥

ಧಾಟಿ: (ಕಾಂತೆ ಕೇಳು ಪ್ರಮಾದವ ಪೇಳುವೆ) ಎಂಬಂತೆ

ರಾಮು:—(ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆಸೆದು)
ನೋಡು ನೋಡು ಕೃಷ್ಣನೆ, ಕಪ್ಪೆ ಹಾರ್ವುದು ॥ ಪಲ್ಲ ॥
ನಾನೆಸೆದಾ ಕಲ್ಲು | ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಗಲುತೆ |
ಬನ್ನಬಡುವುದದು, ಭಾಪುರೆ! ॥ ೧ ॥



ಕೃಷ್ಣ:—(ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆಸೆದು)
ನೋಡು ನೋಡು ರಾಮನೆ, ಬಲು ಜೋದ್ಯವ ॥ ಪಲ್ಲ ॥
ಕಪ್ಪೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ | ತಪ್ಪದೆ ಹೊಡೆದೆನು |
ಧೊಪ್ಪನೆ ಕಲ್ಲಿಂದ ತ್ವರ್ಯದಿ. ॥ ೧ ॥

ತಡೆಯಲಾರದೆ ನನ್ನ | ಹೊಡೆತದ ನೋವನ್ನು |
ಕಡು ಬಾಧೆ ಪಡುವವು, ಓಡ್ಡವು. || ೨ ||

ರಾಮ:—ಕಪ್ಪೆಯಾಟವನಾಡ | ಲಿಪ್ಪುದು ಸೋಜಿಗ |
ಬಪ್ಪುದು ಸಂತೋಷ ಯೋಚಿಸೆ, |
ನೋಡು ನೋಡು ಕೃಷ್ಣನೆ, ಕಪ್ಪೆ ಹಾರ್ವುದು. || ೨ ||

(ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ಮುದಿ ಕಪ್ಪೆಯೊಂದು ಇಂತೆಂದಿತು): —

ಮಾನ್ಯ ಬಾಲರೆ, ಯೋಚಿಸಿನೋಡಿರಿ. || ಪಲ್ಲ ||

ಬಗೆಯಲು ಚಿಕ್ಕಿನ | ಸೊಗಸಾದ ಆಟವು
ತೆಗೆವುದು ಮೂಷಿಕ ಪ್ರಾಣವ. || ೧ ||

ಆ ತೆರದಲಿ ನಿಮ್ಮ | ಪ್ರೀತಿಯಾಟವು ನಮ್ಮ |
ಘಾತಿಸುವುದು; ನೋವ ಸೈಸೆವೈ. || ೨ ||

ಮೋದದ ಸಮಯದಿ | ಬಾಧಿಸಿ ಪರರನು |
ಖೇದಗೊಳ್ಳಿಪುದೇನು ಯೋಗ್ಯವೆ? || ೩ ||

---

9. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ.

|| ವೀರಚೌಪದಿ ||

ಶನಿವಾರ ಸೋಮವಾರಂಗಳನು ತಮ್ಮ ಶುಭ |
ದಿನಗಳೆಂದೆಣಿಸುತಾ ದಿನಗಳಲಿ ಬಂದು, |
ಜನರೊಳಗೆ ಬಹುತರದ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ. |
ಘನವೆಂದು ಬೇಡುವರು ಬಾಗಿಲಲಿ ನಿಂದು. || ೧ ||

ವಾಮಕರದಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿಯನು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ, |
'ಟೊಮು ಟೊಮ್' ಎಂದು ದನಿಗೈದು ಬಾರಿಸುತೆ; ||
ನೇಮದಿಂ ಹಾಡಿ "ಚಿಕ್ಕಿನ ಕೊಂದರಾರೆ"ನುತೆ |
"ಹೇ ಮಹಾಜನರೆ! ಹಣವನು ಕೊಡಿರೆ"ನುವರು. || ೨ ||

ಒಂದು ಕೈಯೊಳು ಗಂಟೆ, ಒಂದು ಕೈಯೊಳು ಶಂಖ, |
"ಮಂದಾರಗಿರಿಯ ಗೋವಿಂದ ಸಲಹೆ"ನುತ ||
ಒಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ 'ಭೂಮ್' ಎಂದು ಶಂಖವನೂದಿ, |
ಮಂದಿ ಬೇಡುತ್ತಿಹುದು ಮಾನವನು ತೊರೆದು. || ೩ ||



ಮಂಗಣ್ಣನನು ತಂದು ಅಂಗಳದೊಳಾಡಿಸುತೆ |
"ರಂಗಣ್ಣ! ಲಾಗಹಾಕೋ" ಎಂದು ಹಾಡಿ; ||
"ಮಂಗ ರಂಗಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಡಿ ಹಣವೆ"ನುತೆ ಬೇಡಿ |
ನುಂಗುವರು ಮಂಗನಿಂ ಪಡೆದುದನು ಕೆಲರು. || ೪ ||

ತಂದು ಬಸವಣ್ಣನನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಬಹುವಿಧದಿ |
ಮುಂದುಗಡೆಯಲಿ ಡೋಲ 'ಡುಮ್, ಡುಮ್ಮ' ಬಡೆದು, ||
"ಮುಂದಾಗಿ, ರಾಮಪ್ಪ! ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರನು |
ವಂದಿಸೆ"ನ್ನುತೆ ಕುಣಿಸಿ ಕೆಲರು ಬೇಡುವರು. || ೫ ||

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಸರಿಂದ 'ಕಟ್‌ಕಟ'ನೆ ಗಿಡಿಬಿಡಿಯ |
ಮೇಲ್ಮೇಲೆ ಬಡಿದು, "ಶಕುನವ ಬಲ್ಲೆವೆ"ಂದು ||
ಹೇಳುತ್ತೆ "ಜಯವಾಗುತ್ತೈತೆ" ಎನ್ನುತೆ ಸಟೆಯು, |
ಬಾಳ ಹಣವನು ಪಡೆವರಲ್ತೆ ಸೊಗಸಾಗಿ. || ೬ ||

ಬೂದಿಯನು ಬಳೆದು, ಕೌಪೀನವನು ಧರಿಸುತ್ತೆ, |
"ಮಾಧವಾ, ರಾಮ, ರಾಮೆ"ಂದೆನುತೆ ಜಪಿಸಿ; ||
ಸಾಧುವೆಂಬೊಲ್ ನಟಿಸಿ, ಬಟ್ಟಲನು ಹಿಡಿದು, ಸ |
ಮ್ಮೋದದಲಿ ಹಣ ಗಳಿಪರಿಂತಿನ್ನು ಕೆಲರು. || ೭ ||

"ಸರಿಯಿರಲು ಕೈಕಾಲುಗಳು ನೀವು ಬೇಡುವುದು |
ತರವಲ್ಲವೆ"ನಲು ನೆವ ಹೇಳುವರು,—"ಹಿಂದೆ ||
ನೆರೆದಿದ್ದ ಅಜ್ಜಂದಿರೆಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷ್ಯವನೆತ್ತಿ |
ಹೊರೆದರ್ಯೆ ಹೊಟ್ಟೆಯನು, ಅನುಸರಿಪೆವದನು." || ೮ ||

ಕರಚರಣಗಳು ಬಲಿಯೆ, ಪಾಲುವಾರಿಕೆಯಿಂದ |
ತಿರಿಕೆಯೇ ವೃತ್ತಿಯೆಂದೆಸಗಿ ಯಾಚಿಸುವ ||
ತಿರುಕರಾಲಸ್ಯ ಬೆಳಸಲು ಸಂಚಕಾರವನು |
ಸುರಿವ ದಾನಿಯದಾವ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿ? || ೯ ||

---

10. ಹುಡುಗನೂ ಕಳ್ಳನೂ.

|| ಗೋವಿನಕಥೆ ಮಟ್ಟು ||

ಗುಂಡನೆಂಬುವ ಧೀರ ಹುಡುಗನು |
ಕಂಡು ಬರುತಿಹ ಕಳ್ಳನ, ||
ಕೊಂಡು ಕೂಗನು, ಬಳಿಯ ಬಾವಿಯ |
ದಂಡೆಯಲಿ ತಾ ಕುಳಿತನು. || ೧ ||

ಬರಿದೆ ಮಿಡಿದನು ಕಣ್ಣನೀರನು |
ಒರಸಿಕೊಂಡನು ಕರದಲಿ. ||
ತಿರುಗಿ ಕೂಗಿದ, ಮರಳಿ ಚೀರಿದ, |
ಮರುಕ ತೋರುವ ತೆರದಲಿ. || ೨ ||

ಚೋರ ಬಂದನು, ನಿಂತುಕೊಂಡನು; |
ಚೀರ್ವ ಬಾಲನ ಕಂಡನು. ||
"ಪೋರನಿವನನು ವಂಚಿಸಲಿದುವೆ |
ಭಾರಿ ಸಮಯವು" ಎಂದನು. || ೩ ||



"ಕಂದ! ಅಳುತಿಹುದೇಕೆ?—ಹೇಳೆಲೊ |
ಬಂದ ದುಗುಡವನೆನ್ನೊಳು. ||
ಕುಂದಿ ಕುಳಿತಿಹುದೇಕೆ? ಏನಾ |
ಯ್ತೆ"ಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳ್ದನು. || ೪ ||

“ಕೂಗದಿರೆಲವೊ! ಬಂದ ತಾಪವ |
ನೀಗುವೆನು! ನೀನಳುಕದೆ, ||
ಬೇಗ ಹೇಳ್, ಹೇಳ್” ಎನಲು ಗುಂಡನು |
ಬಾಗಿಬಿದ್ದನು ಧರೆಯಲಿ. || ೫ ||

“ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂತು?—ಹೋಗಲು |
ಜನಕನೇ ಬೈಯುವನೊ ಹಾ! ||
ಕನಕದಾ ಬಳೆಯೊಂದು ಬಾವಿಯೊ |
ಳೆಣಿಸೆ ಬಿದ್ದಿಹುದೆ”ಂದನು. || ೬ ||

ಎಂದ ಮಾತನು ಕೇಳಿ, ಖಳನಾ |
ನಂದ ತಳೆದನು ತನ್ನಲಿ, ||
ಮುಂದೆ ಹಿತಚಿಂತಕನ ತೆರ ಬಳಿ |
ಸಂದು ತಾನಿಂತೆಂದನು. || ೭ ||

“ಅಳುತಿರುವುದದಕೇನು ಬಾಲನೆ? — |
ಅಳುಕದಿರು ನಾನೀಗಲೆ ||
ಇಳಿದು ಕೂಪದಿ ಬಳೆಯ ಹುಡುಕುತ |
ಬಳಿಕ ಕೊಡುವೆನು ನಿನಗೆಯೆ.” || ೮ ||

ನುಡಿಯುತೀಪರಿ ತಸ್ಕರನು ನಿಜ |
ಉಡುಪುಗಳ ತೆಗೆದೆಲ್ಲವ, ||
ಒಡನೆ ಕೌಪೀನವನು ಧರಿಸುತ, |
ಹುಡುಗನೊಡನಿಂತೆಂದನು. || ೯ ||

“ಎಲವೊ ಕಂದನೆ! ನನ್ನ ಪೋಷಕ |
ಗಳನು ಕಾದಿರು! ಜೋಕೆಯ ||
ಕಳೆಯದಿರು! ನಾ ಮೇಲೆ ಬರುವೆನು
ಬಳೆಯೊಡನೆ ಬಲು ತ್ವರಿತದಿ.” || ೧೦ ||

ಬಳಿಕ ಕುಹುಕಿಯು ಬಾವಿಗಿಳಿಯಲು |
ತಳೆದ ಹರುಷವ ಗುಂಡನು; ||
"ಭಳಿರೆ! ಠಕ್ಕನ ಠಕ್ಕಿಸುತೆ ನಾ |
ಬಲು ವಿನೋದವ ನೋಡುವೆ." || ೧೧ ||

ಇಂತು ಯೋಚಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯವುಗಳ |
ನಾಂತು ತನ್ನಯ ಕೈಯಲಿ, ||
ಮುಂತೆ ಹರಿದನು ಮನೆಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ |
ಸಂತಸದಿ ಸಲೆ ನಗುತಲಿ. || ೧೨ ||

ಇತ್ತ ಕೂಪದಿ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕುತ |
ಸೋತ್ತ ಕಾಣದೆ ಕಳ್ಳನು ||
ಹತ್ತಿಬಂದನು ಮೇಲೆ ಬಲು ಬೇ |
ಸತ್ತು ಕುಗ್ಗುತ ರೋಷದಿ. || ೧೩ ||

ಹೇಳಲೇನದ್ಭುತವ?—ಕಳ್ಳನು |
ಬಾಲಕನ ತಾ ಕಾಣದೆ, ||
ಮೇಲೆ ನಿಜ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಕಾಣದೆ |
ಬಾಳ ಬೇಸರಪಟ್ಟನು. || ೧೪ ||

"ಅರರೆ! ವಂಚಕರೊಳಗೆ ಮಿಂಚಿದ |
ಪುರುಷ ನಾನೆಂದಿದ್ದೆನು. ||
ಪರಿಕಿಸಲು ಹುಲು ಬಾಲನಿಂದಲೆ |
ಪಿರಿದು ವಂಚಿತನಾದೆನು." || ೧೫ ||

"ಕಂದನೆಂದೆಣಿಸಿದ್ದೆ!—ಅವನಿಂ |
ಒಂದು ಪಾಠವ ಕಲಿತೆನು." ||
ಎಂದು ತನ್ನೊಳು ನುಡಿದು, ನಾಚಿಕೆ |
ಯಿಂದ ಮನೆಗವ ಸರಿದನು. || ೧೬ ||

11. ದೀಪಾವಳಿಯ ಪದಗಳು.

॥ ವೀರಚೌಪದಿ ॥

ಶ್ರೀಮಂತ ಗುಣವಂತರೇ! ನಿಮಗೆ ವಂದಿಪೆವು |
ಗ್ರಾಮದಾ ಬಾಲಕರು ನಾವು ಸಂತಸದಿ. ||
ನೇಮದೊಲು ಬಂದಿಹುದು ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಬ್ಬ |
ದಾ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೆ, ನೋಡಿ. || ೧ ||

ಆಕಾಶದಲಿ ತಾರೆಗಳು ಬಲು ಮೆರೆಯುವಂತೆ |
ಲೋಕದೊಳನೇಕ ದೀಪಗಳು ಶೋಭಿಪವು. ||
ಶೋಕವಿರಹಿತರಾಗಿ ಜನರೆಲ್ಲರಾ ತೆರದಿ |
ಮಾ ಕರುಣೆಯಿಂದೊಪ್ಪುತಿರಲಿ ದಿನದಿನವು! || ೨ ||

ಸಿರಿಯ ದಯೆಯಿಂದ ನೀವಿರುವವರು ನೋಡುತಿರೆ |
ಸರಸತಿ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಿರುವವರು ನಾವು. ||
ಪರಿಕಿಸಲು ಅತ್ತೆಯನ್ನಗಲಿ ಸುಖದಲಿ ಸೊಸೆಯು |
ಇರಬಲ್ಲಳೇ?—ನೀವೆ ಯೋಚಿಸಿರಿ ಮುನ್ನ. || ೩ ||

ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮಾನವಗೆ ಮಾನವೀವುತೆ ಸರ್ವ |
ಸಿದ್ಧಿಯನು ತರುವ ಸುರವೃಕ್ಷವದರಿಂದ ||
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದದನು ಗಳಿಸುವ ಬಾಲರಲಿ ದಯವ |
ಹೊದ್ದಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಾಡಿರಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ. || ೪ ||

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆಗರೆದು ಸಸಿ ವೃದ್ಧಿಸುತೆ |
ಭೂಲಲನೆ ಶೋಭೆಯಾಂತಿರಲಿ ಸಂಪದದಿ. ||
ಮೇಳವಿಸಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರರನು ಬುಧರೆನಿಸುತ್ತೆ, |
ಬಾಳುತಿರಲೈ ಭಾರತೀಯರುದುಂ ಮುದದಿ! || ೫ ||

12. ಕಾಗೆಯೂ ಹೂಜಿಯೂ.

॥ ವೀರಚೌಪದಿ ॥

ಪೊಡವಿಯೊಳು ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಡವಾಗಿ ಬಹಳ ಸೀ |
ರಡಿಕೆಯಿಂ ಕೊರಕೊರಗಿರುವ ಕಾಗೆಯೊಂದು ||
ಕಡೆಗೆ ಕಂಡಿತು ಬಳಿಯ ತೋಟದಾ ನಡುವಿನಲಿ |
ಬಿಡಗಿನಿಂದೆಸೆಯುತಿಹ ಹೂಜಿಯೊಂದನ್ನು. || ೧ ||



ಭೂರಿ ಸಂತೋಷವನ್ನಾಂತು ಹಾರಿತು ಮುಂದೆ |
ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ವೇಗದಿಂದದರ ಬಳಿಗೆ ||
ಚಾರು ಸೊಬಗೇನೆಂಬೆ?—ತಳದೊಳಿದ್ದಿತು ಕೊಂಚ |
ವಾರಿಯದು ಕೊಕ್ಕಿಗೆಟಕದು ಯತ್ನಿಸಲ್ಕೆ. || ೨ ||

"ಅರರೆ! ಬಲು ತೃಷೆಯಿಂದ ಹರಣ ಪೋಪುದು! ತಾಪ |
ದುರಿಯನ್ನು ಸೈಸೆನಯ್ಯಯ್ಯೊ, ಜಗದೀಶಾ! ||

ಕರಕೆ ಸೋಂಕದು ಜಲವೆ"ನುತ ಪಾತ್ರೆಯನು ಚಲದಿ |
ತಿರುವಿ ಮಗುಚಲು ಯತ್ನಿಸಿತು ರೋಷದಿಂದ. || ೩ ||

ಬಗೆಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಯುಪಯೋಗಿಸಿದರೇಂ?—ಭರಣಿ |
ಮಗುಚಿಬೀಳದಿರೆ, ನೆರೆ ತಾಳ್ಮೆಯನು ವಹಿಸಿ, ||
"ಬಗೆಯೆ ನೀರಿರುವಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕು ತಗಲದ ಕತದಿ |
ಸಿಗಲು ಬೇಕಾ ನೀರು ಕೊಕ್ಕು ಇರುವಲ್ಲಿ." || ೪ ||

ಎಂದು ತನ್ನೊಳಗೆ ಯೋಚಿಸುತ ಕೆಲ ಕಲ್ಲುಗಳ |
ನೊಂದುಗೂಡಿಸಿತಾಗ ನಿಜ ಮೂತಿಯಿಂದ ||
ಒಂದೊಂದೆ ಕಲ್ಲ ತೆಗೆಯುತ ಹೂಜೆಯಲಿ ಹಾಕೆ, |
ಮುಂದೆ ಮೇಲಕೆ ಬಂತು ನೀರು ತಾನಾಗಿ. || ೫ ||

ವಾಯಸಮದಾಗ ಬೇಕಾದ ಜಲವನು ಕುಡಿದು, |
ಬಾಯಾರಿಕೆಯ ಬಾಧೆ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತ, ||
ವಾಯುವಿನೊಳಗೆ ಹಾರಿಹೋಯ್ತು! ಸುಸ್ಥಿರಯತ್ನ |
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಾ ಮೂಲವೆಂದು ನೀ ತಿಳಿಯೈ! || ೬ ||

---

13. ಸಂಘರಚನೆ.

|| ವೀರಚೌಪದಿ ||

ಕಲಿಯುಗದಿ ಸಂಘದಿಂ ಶಕ್ತಿ ಬಹುದೆಂಬುದನು |
ತಿಳಿಯುತಾಧುನಿಕ ಜನರೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ, ||
ಬಲು ಸಾಹಸದಲಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೆಸಗೆ, ಸಲೆ |
ಬಲುಮೆ ಬರುವುದು; ಮನೋರಥವು ಸಿದ್ಧಿಪುದು. || ೧ ||

ನೆರೆಯವಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದಾಪದವು ತನ್ನದೆಂ |
ದರಿತು ಕೈಗೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವುದವನನು. ||
ಭರದಿ ಯೋಚಿಪುದು ನಿಜಬಂಧುಗಳೆನುತ್ತೆ ಸಕ |
ಲರು; ಬಳಿಕ ಸಹಕರಿಪುದೊರ್ವನೊರ್ವನನು. || ೨ ||

ಪಾಮರರನೆಬ್ಬಿಪುದು ಬುದ್ಧಿವಂತರು, ಸಕಲ |
ತಾಮಸರನುದ್ಧರಿಸಬೇಕು ಗುಣಯುತರು. ||
ನೇಮದಿಂ ನಾಡಿನಾ ಮೇಲ್ಮೆಯನು ಕೋರಿ, ಸು |
ಕ್ಷೇಮದಿಂದನುದಿನವು ನೆಮ್ಮದಿಯೊಳಿಹುದು. || ೩ ||

ಮಾಡುವಾ ಕಾರ್ಯವನು ಮನವಿಟ್ಟೆಸಗುತೆ ಮುಂ |
ದೋಡುವುದು ವಿಜಯವನೆ ಪಡೆಯಲೆಂದೆಸುತ. ||
ದೂಡುವುದು ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳ, ನಿಜ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ |
ಕೇಡು ಬಾರದ ತೆರದಿ ನೋಡುವುದು ಸತತ. || ೪ ||

ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದಿರುವ ಸ್ಥಳದಿ ಬಲದೇವತೆಯು |
ಹೊಕ್ಕು ನಿಲಯುವ ಮಾಳ್ಪಳಧಿಕ ಸಂತಸದಿ. ||
ಅಕ್ಕರೆಯೊಳಮಲ ಶುಭವನೆ ಬೀರುವಳು, ನರನೆ! |
ಲೆಕ್ಕಿಸುತ ದೇಶದಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗು! || ೫ ||

---

14. ನರಿಯೂ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯಹಣ್ಣೂ.

॥ ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ ॥

ಅಡವಿಯೊಳಗಲೆದಾಡಿ ಬೇಟೆಯ |
ಹುಡುಹುಡುಕಿ ನರಿಯೊಂದು ತಿನಿಸನು |
ಪಡೆಯದಿರೆ ಬಳಿಯೊಳಿಹ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸಾರಿ, ಬಲು ಬಳಲಿ, ||
ಕಡೆಗೆ ಕಂಡಿತು ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣುಗ |
ಳಿಡಿದು ಮೆರೆಯುವ ಬಳ್ಳಿಯೊಂದನು |
ಕಡು ಹರುಷದಿಂ ಹಿಗ್ಗಿ ಬಗೆಯೊಳ್ ಬಗೆದುದಿಂತೆಂದು– || ೧ ||

“ಭಾಪು! ಬಡವನು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯನು |
ತಾ ಪಡೆವವೊಲು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯ |
ತಾಪದಲಿ ನೊಂದಿರುವೆನಗೆ ಸವಿಯೂಟ ದೊರೆಯಿತಲಾ! ||

ಈ ಫಲಗಳನು ತಿಂದು ಮನದಣಿ |
ಪಾ ಪರಿಯ ನೋಡುವೆನು! ಬಲು ಸಂ |
ತಾಪವನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಮರಳುವೆನೆಂದು ತನ್ನೊಳಗೆ || ೨ ||



ಬಗೆದು, ನರಿಯಾ ಲತೆಯ ಸಾರ್ದುದು; |
ಮಿಗೆ ಹರುಷದಿಂ ದ್ರಾಕ್ಷೆಫಲಗಳ |
ತೆಗೆಯೆ ನೆಗೆದುದು!—ಸಿಗದು ತಳಕುನ್ನತದೊಳಿದ್ದುದರಿಂ. ||
ಮೊಗವು ಕಂದಿತು; ನಗುವು ನಂದಿತು; |
ಚಿಗಿಚಿಗಿದು ಹಲಬಾರಿ, ನೆಲದಲಿ |
ಮುಗುಚಿಬೀಳಲು, ಕೋಪದಿಂ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯನು ತೆಗಳಿದುದು | ೩ ||

"ಆರು ಬಯಸುವರಯ್ಯ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ? |
ತೀರ ಹುಳಿ! ಛೀ! ಹಾಳು ಹಣ್ಣಿದು! |
ಭಾರಿ ಹಸಿದಿಹ ವೇಳೆಯಾದರು ಮುಟ್ಟೆ ನಾನಿದನು. ||

ಸಾರಗೆಡಿಪುದು ನಾಲಗೆಯು, ಪೆ |
ಪ್ಮಾರಿ! ನೋವನು ತರುವುದೊಡಲಿಗೆ! |
ಸಾರುವೆನು! ಮುಂದದರ ಹೆಸರೆತ್ತುವುದು ಲೇಸಲ್ಲ!" || ೪ ||

ನುಡಿದು ರೋಷದೊಳಾಂತು ಹೆಮ್ಮೆಯ |
ನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದೋಡಿ ಬೇಟೆಯ |
ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿತು ತವಕದೊಳಂದು ನರಿಯೊಂದು. ||
ಬಿಡದೆ ಯತ್ನಿಸಿ ಫಲವು ಸಿಗದಿರೆ |
ಸಡಗರದಿ ತೆಗಳುವರು, ಹೆರರಿಂ |
ಪಡುವ ದುಃಖವ ತೋರಿಸರು ನರಿಯಂತೆ ಜಗದೊಳಗೆ. || ೫ ||

---

15. ಹುಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ.

|| ಚೌಪದಿ ||

"ನಾ ಮಣಿವೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ! ನೋಡಿತ್ತ! |
ಈ ಮಹಾ ಬೋನಿನಲಿ ಸಿಲುಕಿಹೆನು ನಾಥ! ||
ನೀ ಮರುಕಗೊಂಡಿದರ ಬಾಗಿಲನು ತೆಗೆಯೆ, |
ಹೇಮವನು ಕೊಡುವೆನೈ—ಜೀವನದ ಬಗೆಯೆ." || ೧ ||

ಎಂಪು ಪಂಜರದೊಳಗಣಿಂದ ಹುಲಿ ದ್ವಿಜನ |
ವಂದಿಸುತೆ ಬಿಡಿಸೆಂದು ಬೇಡುತಿರೆ ತನ್ನ; ||
ನೊಂದು ಮನದೊಳಗವನು ಕಾರುಣ್ಯದೋರಿ, |
ಮುಂದನೆಣಿಸದೆ ತೆಗೆದ ಬಾಗಿಲನು ಸಾರಿ. || ೨ ||

ಹಾರಿದನು ವ್ಯಾಘ್ರನಾ ಹಾರುವನ ಮೇಲೆ, |
"ತೀರ ಹಸಿವಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆ, ||
ಸೇರಿರುವ ನಿನ್ನ ತಿಂದೆನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು |
ತೀರಿಸುವೆ! ಬಳಿಕ ಸಲಿಸುವೆನು ಬಯಕೆಯನು." || ೩ ||

"ಏನಿದೇನಿದು ಹುಲಿಯೆ! ನಾನೊಂದು ತಿಳಿಯೆ! |
ಪ್ರಾಣವನು ಕಾಯ್ದವನೊಳಪಕಾರ ಸರಿಯೆ? ||
ಆ ನಿನ್ನ ಚಿನ್ನವನು ಬಯಸೆನ್ನೈ!—ನನ್ನ |
ಸಾಸುರಾಗದಿ ಪೋಗೊಳಿಸು! ಮರೆಯೆ ನಿನ್ನ." || ೪ ||



"ಅರರೆ! ಮರುಗದಿರು! ನಾ ಬಿಡೆ ನಿನ್ನ ನಿಜದಿ!—|
ಅರಸುವರೆ ಕಾಲ್ಗೆಡವಿದಾ ಲತೆಯ ವನದಿ? ||
ದೊರೆತಿರುವೆ ಭಾಗ್ಯದಿಂದೆನಗಿಂದು ನೀನು |
ತೊರೆದುಹೋಗಲು ಬರಿದೆ ಮನ ಬರುವುದೇನು?" || ೫ ||

"ಪರಹಿತವ ಬಗೆವುದೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು |
ಅರಿತು ಬಿಡಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ಬಂಧನವನಿಂದು. ||
ಮರೆಯುತೆಲ್ಲವನೀಗ ಬಂಧಿಸುತೆ ನನ್ನ |
ಮರಣವನು ಬಗೆಯುವುದು ತರವೆ?—ಸಂಪನ್ನ!" || ೬ ||

"ನಾ ಮಾಡಿದುಪಕಾರ ನೆನೆಯುತ್ತ ನಿನ್ನ |
ಸೇಮದೊಲು ನನ್ನ ನೀ ವಧಿಸದಿರು, ಮುನ್ನ ||
ಸೇಮದಿಂ ದಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದಯೆಯನ್ನ |
ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕರುಣಿಸೈ! ಎಲವೊ ಹುಲಿರನ್ನ!" || ೭ ||

"ಕರುಣ ತೋರುವುದೆಮ್ಮ ಕುಲಧರ್ಮವಲ್ಲಾ! |
ದೊರೆತುದನು ಬಿಡದೆ ತಿಂಬುದೆ ನೇಮ, ಖೂಳಾ! ||
ಒರೆಯಿದಿರು ಸಕಲ ನೀತಿಯ ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ! |
ತರಿದು ನಿನ್ನನು ತಿನದೆ ನಾ ಹೋಗಲೊಲ್ಲೆ." || ೮ ||

ಎನ್ನು ತಾ ಬಡ ವೈದಿಕನ ಹಿಡಿಯುತಂದು |
ಮುನ್ನ ಹುಲಿ ಜೊಬ್ಬರಿಯೆ, ಕೇಳಿ ನರಿಯೊಂದು, ||
ಅಣ್ಣಾ ತಬ್ಬಲಿಯು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು, |
ತನ್ನ ತಾನೇ ಬಂದುದಲ್ಲಿ; ಬಳಿಸಂದು, || ೯ ||

"ಎರಗುವೆನು ಹುಲಿರಾಯ! ಚೋದ್ಯ ಸಂಗತಿಯ |
ಕರುಣೆಯಿಂದರುಹಿದರೆ ತೀರಿಸುವೆ ನ್ಯಾಯ. ||
ಜರನೊಳುಸುರೆ"ನಲು, ಹುಲಿಯೊರೆಯೆ ಸಕಲವನು, |
"ಅರಸ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣದೆ ತಿಳಿಯೆ ನಾನು." || ೧೦ ||

"ಶೀಘ್ರದಲಿ ತೋರಿಸುವೆನೆ"ಂದು ಮದದಿಂದ |
ವ್ಯಾಘ್ರನಾ ಪಂಜರವ ಹೊಗಲು, ಹೊರಗಿಂದ ||
ಜಾಗ್ರತೆಯೊಳಾ ದ್ವಿಜನು ಕದವನ್ನು ಬಿಡಲು, |
ಉಗ್ರಹುಲಿ ಪೂರ್ವಗತಿಯಲಿ ಮರುಗುತಿರಲು; || ೧೧ ||

ತಟ್ಟನೇ ಭೂಸುರನು ಹೇಳ್ದ—"ಎಲೊ ನಿನ್ನ |
ಕಷ್ಟದಿಂ ಬಿಡಿಸಲೆತ್ನಿಸಿ ಪಡೆದೆ ಬನ್ನ. ||
ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಸಾರುವೆನು—'ದುಷ್ಟ ಜನರನ್ನು |
ಬಿಟ್ಟಿರುವವನೆ ಸುಖಿಯು' ನಿಜವೆಂಬುದನ್ನು." || ೧೨ ||

16. ಹಳೆಯ ಖಡ್ಗದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ.

॥ ಕುಸುಮ ಷಟ್ಪದಿ ॥

"ಭೂತಳದಿ ನಾ ಬಹಳ |
ಘಾತುಕದ ಜೀವನವ |
ನೇತಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದೆನೋ?—ಕೆಟ್ಟೆನು. ||
ಖ್ಯಾತಿಯನು ನನ್ನೊಡೆಯ |
ನೇ ತಳೆಯಬೇಕೆಂದು |
ನೀತಿಯೆಣಿಸದೆ ಕೊಂದೆನನಿಬರನು, ಹಾ!" ‖ ೧ ‖

"ಕಾರುಣ್ಯದೋರದತಿ |
ಕ್ರೂರತನದಲಿ ವೈರಿ |
ವೀರರನು ತರಿದುರುಳಿಸಿದೆನು ಧರೆಗೆ. ||
ಆ ರಕುತವಾಂತು ಗಂ |
ಭೀರತೆಯ ನಟಿಸುತ್ತ |
ತಾರುಣ್ಯವನು ಸವೆಯಿಸಿದೆನು ಕೊಲೆಯೊಳ್." ‖ ೨ ‖

"ಮಸಣದಾ ಹೂವಂತೆ |
ಹಸನುಗೆಟ್ಟಿತು ನನ್ನ |
ಎಸೆವ ಬಾಳಿಕೆಯಕಟ! ದೇವ ದೇವಾ! ||
ಕುಸಿದು ಫಲವೇನು?—ಸಂ |
ತಸದಿ ದೇವರ ನುತಿಯ |
ನೆಸಗುವೆನು! ನರನೆ, ತವ ಗತಿಯ ನೋಡೈ!" ‖ ೩ ‖

---

17. ಬೆಕ್ಕಿನ ಠಕ್ಕು ಉಪದೇಶ.

॥ ವೀರಚೌಪದಿ ॥

ನಾರಿ, ಮನೆಯೊಡತಿ ಹೊರಹೊರಟುದನು ನೋಡಿ, ಹದ |
ವಿಾರಿ ತೃಪ್ತಿಯನಾಂತ ಬೆಕ್ಕೊಂದು ಬೇಗ ||

ಸಾರಿ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯಿರುವೆಡೆಗೆ, ನಿಜ ಮುಖವ |
ತೂರಿತದರೊಳಗೆ ಸಂತಸದೊಳವಸರದಿ. || ೧ ||

ಮಡಕೆಯಾ ಬಾಯಿ ಬಲು ಸಣ್ಣಗಿದ್ದುದರಿಂದ |
ಕಡು ತಾಪಕೊಳಗಾದುದೊಡನೆ ಮಾರ್ಜಾಲಂ. ||
'ದಡ ಬಡೆ'ನ್ನುವ ಶಬ್ದಗೇಳಿ, "ಶೂ, ಶೂ" ಎಂದು |
ಬಿಡದೆ ಯಜಮಾನಿ ತಾನೊಳಹೊಕ್ಕಳಾಗ. || ೨ ||



ಒಡತಿಯ ಬರವನರಿತು ಬೆಕ್ಕು ಬಲು ಭಯದಿಂದ |
ನಡುನಡುಗಿ ಮುಂದೋಡಿತಾಗ ರಭಸದಲಿ. ||
ಗಡಿಗೆಯದು ಕದಕೆ ತಾಗಲು ಕಂಠವನ್ನುಳಿದು |
ಒಡೆದುಹೋಯಿತು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ, ಅಕಟಾ! || ೩ ||

ಕಂಧರದಿ ಮಣ್ಣಮಡಕೆಯ ಮಾಲೆಯಿರೆ ಕಂಡು |
ಕಂದಿತಾ ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನೊಳಗೆ ಮರುಮರುಗಿ; ||

"ಇಂದೇಕೆ ಬಂದಿತೀ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯು ನನಗೆ ಹಾ! |
ಮುಂದೇನು ನಾ ಮಾಡಲಯ್ಯಯ್ಯೋ ವಿಧಿಯೆ!" || ೪ ||

"ಬಗೆಯ ಸಂಬಂಧಿಕರು ನನ್ನಯೀ ಹೇಸಿಗೆಯ |
ಬಗೆಯ ಬಳೆಯನು ನೋಡಿ, ಬಲು ನಗೆಯ ತಾಳಿ, ||
ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಧದಿಂದ ತೆಗಳುತ್ತ, ಕುಲದಿಂದ |
ತೆಗೆದು ಹೊರದೂಡರೇ?—ಮಾಡರೇ ಚಾಳಿ?" || ೫ ||

ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತಿರಲು, ಮೂಷಿಕಾರಿಗಳ ಗುಂ |
ಪೊಂದು ನಡೆತಂದಿರಲು; ತಾಳ್ಮೆಯನು ವಹಿಸಿ, ||
"ಬಂಧುಗಳೆ, ನಗಬೇಡಿ! ಹೊಂದಲಿಕೆ ಪುಣ್ಯವನು |
ಇಂದು ಮಾಲೆಯನಿದನು ಧರಿಸಿರುವೆ ಸಹಿಸಿ." || ೬ ||

"ಇಲಿಗಡಣವನ್ನು ತರಿದತುಲ ಪಾಪವನೆಮ್ಮ |
ತಲೆಯಮೇಲ್ ತಳೆದು, ಬಾಳುವುದೇನು ಭಾಗ್ಯಂ? ||
ನಲವಿಂದ ಕಾಶಿಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ದುಷ್ಕಾರ್ಯ |
ಗಳ ಪಾತಕವ ಕಳೆದು ಬಾಳುವುದು ಯೋಗ್ಯಂ." || ೭ ||

"ಪಾಪಶಾಪಗಳೆಲ್ಲ ನೀಗುತ್ತೆ ಸಂತೋಷ |
ಕೂಪದಲಿ ಸುಖಿಸಲಿಚ್ಛಿಪ ಜನರು ನಯದಿ ||
ಈ ಪರಿಯ ಮಣ್ಣಿಂದ ರಚಿಸಿರುವ ಬಳೆಯನಾ |
ಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲದೆ ಧರಿಸಬೇಕು ತ್ವರಿತದಲಿ." || ೮ ||

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಮಾರ್ಜಾಲ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮುದಿಬೆಕ್ಕು ಹೀಗೆಂದಿತು:-

"ನಿನ್ನ ಮೋಸದ ಭಾಷಣವನು ಮಾಡದಿರೆಲವೊ! |
ಖಿನ್ನನಾಗಿಹೆ ಹಾಳು ಮಡಕೆಯಾ ಕೊರಳು ||
ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದುದರಿಂದ ಎಂಬುದನು |
ಮುನ್ನ ನಾವರಿತಿಹೆವು! ಬೇಗನದ ತೆಗೆಯೈ." || ೯ ||

18. ಕನ್ನಡಮಾತೆ.

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಹೆತ್ತು ಸಲಹಿದ ಮಾತೆಯನು ತ್ಯಜಿ |
ಸುತ್ತ ಜರೆವುದು ಸರಿಯೆ? ಅನ್ನವ |
ನಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿದೊಡೆಯಗೆರಡನು ಬಗೆಯುವುದು ಧರವೆ? ||
ಉತ್ತಮವು ತಾನೆನಿಪ ವಿದ್ಯೆಯ |
ನಿತ್ತ ಗುರುವನು ಹಳಿವುದುಚಿತವೆ? |
ಮತ್ತೆ ಮುಳಿವುದು ಹಿತವೆ—ಕನ್ನಡಮಾತೆ ದಾತೆಯನು? || ೧ ||

---

19. ಗಿಳಿಯೂ ಅರಸನೂ.

॥ ವೀರಚೌಪದಿ ॥

ಆನಂದಶರ್ಮನೆಂಬುವ ದೀನ ಹಾರುವನು |
ಸಾನುರಾಗದೊಳೊಂದು ಗಿಳಿಯ ಪೊರೆದಿದ್ದಂ. ||
ಮಾನವನ ತೆರದಿ "ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ"ಂಬ |
ಈ ನುಡಿಯನಾಡಲಿಕೆ ಬೋಧಿಸಿದನದಕೆ. || ೧ ||

ಕುಲದ ಸ್ವಭಾವದಂದದಿ ಕಲಿಯಿತಾ ಮಾತ |
ಕೆಲಗಾಲದೊಳಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಗಿಳಿಯು. ||
ಸಲವಿಂದ "ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ" ಎಂದು ತಾ |
ನುಲಿಯುವುದು ಏನೊರೆದರೂ ಬಳಿಯ ಜನರು. || ೨ ||

"ನಿನ್ನ ಪಡೆದುದರಿಂದ ಧನ್ಯನಾದೆನು ನಾನು |
ಚೆನ್ನಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯರನ್ನ ನೀನೆ"ಂದು ||
ಉನ್ನತಾನಂದದಲಿ ಆನಂದನೊರೆಯಲದು |
ತನ್ನ ಕಟ್ಟಳೆಯನನುಸರಿಸಿದುದು ಮುದದಿ. || ೩ ||

ಭೂರಿ ತೃಪ್ತಿಯನಾಂತು ಭೂಸುರನು ತವಕದಲಿ |
ಸಾರಿದನು ರಾಜಮಂದಿರಕೆ ಗಿಳಿಯೊಡನೆ. ||

ಧಾರುಣೀಶನು ನೋಡುತವನ ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು, |
"ಹಾರುವನೆ! ನೀನೇಕೆ ಬಂದಿರುವೆ?" ಎಂದಂ. || ೪ ||

"ದೇವ, ಲಾಲಿಸು! ತಂದಿರುವೆನು ನುಡಿವಕ್ಕಿಯನು; |
ಭಾವಿಸಲು ಸೊಗಸಾದ ಭಾಷೆಯರಿತಿಹುದು. ||
ಸಾವಧಾನದಿ ಪರಿಕಿಸುತೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು |
ಸಾವಿರ ಹಣವನಿತ್ತು" ಎಂದನಾನಂದಂ. || ೫ ||



ಬೆರಗಾದ ನೃಪನು, "ಎಲೆ ದ್ವಿಜನೆ! ನೀನೊರೆವ ಬೆಲೆ |
ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರದೈ! ನೋಳ್ಪೆ ನಾನೀಗ. ||
ಅರಗಿಳಿಯೆ! ಕೊಡಬೇಕೆ ಸಾಸಿರ ಹಣವ ನಿನಗೆ? |
ಒರೆವುದೆನ್ನೊಳು" ಎಂದು ನುಡಿದನದರೊಡನೆ. || ೬ ||

"ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ—ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ?" |
ಎಂದು ಭೂವರನು ಸಲೆ ತಲೆದೂಗುವಂತೆ ||
ಮುಂದಾಗಿ ಗಿಳಿಯುಲಿಯಲವನು ಸಂತಸಗೊಂಡು |
ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹಣವನಿತ್ತ ಭೂಸುರಗೆ. || ೭ ||

ಇತ್ತಲರಮನೆಯೊಳಗೆ ಸರಸದಲಿ ನುಡಿಯುಲದೆ |
ಉತ್ತರವನೀಯಲಾ ನೃಪ ಕೋಪಗೊಂಡು, ||
"ಕತ್ತೆಯೊಲು ಚೀರುತಿಹ ಕೀರ! ನಿನ್ನನು ಪಡೆದೆ |
ಮತ್ತನಲ್ಲವೆ ನಾನು ನೋಡುತಿರಲೀಗ?" || ೮ ||

"ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ?—ಸಂದೇಹವೇನದಕೆ?" ||
ಎಂದುಲಿಯಲಾ ಶುಕವು ತಿರುತಿರುಗಿ "ಎಲವೊ, ||
ಮಂದಮತಿ! 'ಘಂಟೆಗೊಂದೇ ಸ್ವರ'ವದೆಂಬ ನುಡಿ |
ಯಂದವನು ನೀನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲೊ!" || ೯ ||

ಬಳಿಕಲಾ ರಾಜನತಿ ತಾಳ್ಮೆಯಲಿ ನಗುನಗುತ, |
"ಗಿಳಿಪಾಠವೆಂದರೇನೆಂಬುದನು ತಿಳಿದೆ! ||
ಕಲಿತ ಹಾಡಿನ ಸದರ್ಥವ ತಿಳಿಯದದನೆ ತಾ |
ನುಲಿವುದೆ"ನ್ನುತೆ ಗಿಳಿಯ ಹೊರಬಿಟ್ಟನಾಗ. || ೧೦ ||

---

20. ದೇವರು ಎಲ್ಲಿರುವನು?

ಎಲ್ಲಿರುವನು ಹರಿ?—ಪರಮಪುರುಷನವ |
ನೆಲ್ಲಿರುವನು?—ಜಗದ್ವಲ್ಲಭನು? ||
ಅಲ್ಲಿ — ಇಲ್ಲಿ—ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯು ತಾನಿಹ |
ನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದೊಳಡಗಿಹನು. || ೧ ||

ರವಿಯ ತೇಜದೊಳು, ಶಶಿಯ ಬೆಳಕಿನೊಳು, |
ಬುವಿಯಾ ಸೊಬಗಿನೊಳಿರುತಿಹನು. ||
ತವೆ ನೀರ್‌ಸೆಳವಿನೊಳನಲನ ಝಳದೊಳು, |
ಪವನನ ಸುಳಿವಿನೊಳಿರುತಿಹನು. || ೨ ||

ಗಗನದ ನೀರೂಪತೆಯೊಳಗಿರುವನು; |
ಬಗೆಯಲು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನೆನಿಸಿ, ||
ಮಿಗೆ ಸಚರಾಚರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥೂಲಗಳೊ |
ಳೊಗುತ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿಹನು. || ೩ ||

ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯದಿ ಪೂರ್ಣಪರಾತ್ಪರ |
ನಂತನಂತ ತಾನಾಗಿಹನು; ||
ಅಂತರ್ಯದೊಳು ಸ್ವತಂತ್ರನೆನಿಸಿ ಚಿತ್‌- |
ಶಾಂತಿಯಿಂದ ತಾ ರಂಜಿಪನು. || ೪ ||

ಕ್ಲಿಷ್ಟಪದಗಳ ಅರ್ಥ.

ಪಾಠ ೧.

ಸದ್ಗುಣಭೂಷ= ಸದ್ಗುಣದಿಂಪೊಪ್ಪುವವನು.

ತಿಳಿವಿನ ಬೆಳಕು= ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶ

ತೋಷ= ಸಂತೋಷ.

ಪರಮ= ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ.

ಪಥ =ಹಾದಿ.

ಸಂಗ= ಒಡನಾಟ.

ಕೂಪ = ಬಾವಿ.

ಪಾಠ ೨.

ಆಪದ=ಆಪತ್ತು.

ಅಧೋಗತಿ=ನರಕ.

ಅಕ್ಕಟಾ = ಅಕಟಾ, ಅಯ್ಯೋ.

ತನು = ದೇಹ.

ಘನ = ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಮರ್ಯಾದೆ.

ಮುನಿಸು= ಕೋಪ.

ಭೀಕರ = ಭಯಂಕರ

ಸಖ್ಯ = ಸ್ನೇಹ, ಗೆಳೆತನ.

ಪಾಠ ೩.

ಅನುಚಿತದ = ಅಯೋಗ್ಯವಾದ.

ಬೋರುಗುಡಿ = ಮುಸುಕು.

ರವ = ಶಬ್ದ.

ಸತ್ಕಾರ್ಯ = ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ.

ಪಾಠ ೪.

ಪುರದ = ಊರಿನ.

ನೆಗಳೆ = ಮೊಸಳೆ.

ತರಿಯಲೆಂದು = ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆಂದು; ಕಡಿಯಲೆಂದು.

ರಜಕ = ಅಗಸ; ಮಡಿವಾಳ.

ಹಳಿಯುತ = ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತ; ದೂಷಿಸುತ್ತ.

ಸಟೆ = ಸುಳ್ಳು.

ಪಾಠ ೫.

ಅರ್ಥ = ದ್ರವ್ಯ; ಹಣ.

ಕಾನನ - ಕಾಡು.

ಜೀನತನ = ಲೋಭ, ಕೃಪಣತ್ವ.

ಆಶಾಂಗನೆ = ಆಶೆಯೆಂಬುವ ಹೆಂಗಸು.

ಈವ=ಕೊಡುವ.

ವಿತ್ತ = ಹಣ; ಸಂಪತ್ತು.

ಮೇದಿನಿ = ಭೂಮಿ.

ಪಾಠ ೬.

ಕೆಂಬಣ್ಣ = ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ.

ಕೇಸರಿ = ಸಿಂಹ.

ಸಣ್ಣಿರಿವೆ = ಸಣ್ಣ ಇರುವೆ.

ಅನಿತರೊಳೆ = ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ.

ತರುವಿಂದ =ಮರದಿಂದ.

ಪಥಿಕ = ದಾರಿಗ.

ವೇದನೆ = ನೋವು; ಯಾತನೆ.

ಚದುರತೆ =ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ.

ಪಾಠ ೭.

ಎಸಗುವಾ = ಮಾಡುವ.

ಮಂಗಳಾತ್ಮಕ = ಶುಭಚರಿತ.

ಪಾಠ ೮.

ಬನ್ನ = ಭಂಗ.

ಇಪ್ಪುದು—ಇರುವುದು.

ಬಪ್ಪುದು = ಬರುವುದು.

ಮೂಷಿಕ = ಇಲಿ.

ಖೇದ = ತೊಂದರೆ; ಪೀಡನೆ.

ಪಾಠ ೯.

ವಾಮಕರ = ಎಡಗೈ.

'ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊಂದರಾರೆ'ನುತೆ = 'ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊಂದವರಾರಮ್ಮ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊಂದವರಾರ್' ಎಂದು ಹಾಡಿ.

ಕೌಪೀನ = ಲಂಗೋಟಿ.

ನೆವ—ನೆವನ.

ಪಾಲುಮಾರಿಕೆ = ಆಲಸ್ಯ.

ತಿರಿಕೆ = ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ.

ಪಾಠ ೧೦.

ಕೂಗೆನುತೊಂಡು = ಅಳುವನ್ನು ನಟಿಸಿ

ಮರುಕ = ಕರುಣ.

ದುಗುಡ = ದುಃಖ.

ನೀಗುವೆನು = ನಿವಾರಿಸುವೆನು; ಕಳೆವೆನು

ಕನಕದಾ ಬಳೆ = ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ.

ಅಳುಕದಿರು = ದುಃಖಿಸದಿರು ಹೆದರಬೇಡ

ಪೋಷಕ = ಉಡುಪು.

ಕುಹಕಿ = ಮೋಸಗಾರಿ; ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ಎಂಬರ್ಥ.

ವಿನೋದ = ಕುಶಾಲು.

ಹರಿದನು = ಓಡಿದನು.

ತಸ್ಕರ = ಕಳ್ಳ.

ಪಾಠ ೧೧.

ತಾರೆ—ನಕ್ಷತ್ರ.

ಶೋಕ = ದುಃಖ.

ಮಾಕರುಣೆ = ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಟಾಕ್ಷ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ತಾಯಿ. ಸರಸ್ವತಿ (ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆ) ಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸರಸ್ವತಿಯ ಅತ್ತೆ.

ಮಾನವಗೆ = ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ.

ಮಾನ = ಮರ್ಯಾದೆ.

ಸುರವೃಕ್ಷ = ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ.

ಪೌತ್ರ = ಮೊಮ್ಮಗ.

ಪಾಠ ೧೨.

ಬೆಡಗಿನಿಂದ = ಶೋಭೆಯಿಂದ.

ತೃಷೆ = ಬಾಯಾರಿಕೆ.

ರೋಷದಿಂದ = ಕೋಪದಿಂದ.

ಮೂತಿ—ಕೊಕ್ಕು.

ವಾಯಸ = ಕಾಗೆ.

ಪಾಠ ೧೩.

ಬಲುಮೆ = ಶಕ್ತಿ.

ಪಾಮರ = ಮೂಢ.

ತಾಮಸ = ತಮೋಗುಣಯುಕ್ತ; ದುಷ್ಟ

ನೆಮ್ಮದಿ = ಸಮಾಧಾನ.

ಅಕ್ಕರೆ = ಪ್ರೀತಿ.

ಸಹಕಾರಿ = ಸಹಾಯಮಾಡುವವನು.

ಪಾಠ ೧೪.

ಅಡವಿ = ಕಾಡು.

ಸಂತಾಪ = ದುಃಖ.

ಚಿಗಿಚಿಗಿದು = ಹಾರಿಹಾರಿ.

ತೆಗಳು = ಹೀನಿಸು; ಹಳಿಯು.

ಒಡಲಿಗೆ = ಹೊಟ್ಟೆಗೆ.

ಪಾಠ ೧೫.

ಮಣಿವೆ = ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೇಮ = ಬಂಗಾರ; ಚಿನ್ನ.

ಹಾರುವ, ದ್ವಿಜ, ವೈದಿಕ, ಭೂಸುರ = ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

ಅರಸುವರೆ = ಹುಡುಕುವರೆ.

ಲತೆ = ಬಳ್ಳಿ

ಪರಹಿತ = ಪರೋಪಕಾರ.

ರನ್ನ = ರತ್ನ (ತ್ಸ)

ಒರೆಯದಿರು = ಹೇಳದಿರು; ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ ನಾಡಬೇಡ ಎಂಬರ್ಥ.

ಚರ = ಸೇವಕ.

ವ್ಯಾಘ್ರ = ಹುಲಿ.

ಕದ = ಬಾಗಿಲು.

ಪಾಠ ೧೬.

ತಳೆಯಬೇಕು = ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಅನಿಬರನು = ಅನೇಕರನ್ನು.

ಮಸಣ = ಸ್ಮಶಾನ (ತ್ಸ)

ಕುಸಿದು = ನೊಂದು.

ಪಾಠ ೧೭.

ಮಾರ್ಜಾಲ = ಬೆಕ್ಕು.

ಒಡತಿ = ಯಜಮಾನಿ.

ಕಂಠ, ಕಂಧರ = ಕೊರಳು, ಕುತ್ತಿಗೆ.

ಮೂಷಿಕಾರಿ = ಇಲಿಯ ವೈರಿಯಾದ [ಬೆಕ್ಕು.

ನಡೆತಂದಿರಲು = ಬಂದಿರಲು.

ಗಡಣ = ಸಮೂಹ.

ನಲವಿಂದ = ಸಂತೋಷದಿಂದ.

ಪಾಠ ೧೮.

ಎರಡನು ಬಗೆವುದು = ಕೇಡು ಚಿಂತಿಸುವುದು.

ಪಾಠ ೧೯.

ಬೋಧಿಸಿದ = ಕಲಿಸಿದನು.

ರಾಜಮಂದಿರ = ಅರಮನೆ.

ನುಡಿವಕ್ಕಿ, ಶುಕ = ಗಿಳಿ.

ಧಾರುಣೀಶ, ನೃಪ, ಭೂವರ, ರಾಜ = ಅರಸು.

ತಲೆದೂಗುವಂತೆ = ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ.

ಮತ್ತನು = ಹುಚ್ಚನು.

ಉಲಿಯಲು = ಮಾತನಾಡಲು.

ಪಾಠ ೨೦.

ಪರಮಪುರುಷ = ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದೇವರು.

ಜಗದ್ವಲ್ಲಭ (ಜಗತ್ + ವಲ್ಲಭ) = ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವರು

ರವಿ = ಸೂರ್ಯ.

ಶಶಿ = ಚಂದ್ರ.

ಬುವಿ = ಭೂಮಿ (ತ್ಸ)

ಅನಲ = ಅಗ್ನಿ

ಪವನ = ವಾಯು.

ಗಗನ = ಆಕಾಶ.

ನೀರೂಪತೆ = ರೂಪವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ.

ಒಗುತ = ಉಕ್ಕಿ.

ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯದಿ = ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ.

ಶ್ರೀಯುತ ಜಿ. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ

ಕೀರ್ತನಾಂಜಲಿ (ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ)

ಕ್ರಯ: ೩ ಆಣೆ

ತತ್ತ್ವಬೋಧಕವಾದ ಹಾಡುಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಸಂಬಂಧವಾದ ಹಲವು ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ಭಜನಾಗೀತಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪದ್ಯಪುಸ್ತಕವು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

ಇದನ್ನು ಮದರಾಸು ಟೆಕ್ಸ್ಟ್‌ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರು ಲೈಬ್ರರಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮುಂಬಯಿ ಟೆಕ್ಸ್ಟ್‌ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರು ಪ್ರೈಮರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಇನಾಮಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮಂಜೂರುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು, ಮಂಜೇಶ್ವರ " . . . . ಕವಿತೆಗಳು ಬಲು ಚಲೋದಾಗಿವೆ — ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಳುಕುತ್ತಲಿವೆ. ಎದೆ ತುಳುಕಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಇವು ಓದುವವರ ಸಾಧನೆ ಆರಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಲೆಂದೂ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. . . . ."

ಪ್ರಾಕ್ತನ ವಿಮರ್ಶವಿಚಕ್ಷಣ, ರಾವ್ ಬಹದೂರ್ **ಶ್ರೀ. ರಾ। ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು,** ಎಮ್. ಎ., ಎಮ್. ಆರ್. ಎ. ಎಸ್., ಬೆಂಗಳೂರು: " . . . . ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆನು. ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಓದಿನೋಡಿದೆನು. ಹಾಡುಗಳ ಭಾವವು ಭಕ್ತ್ಯುಜ್ಜ್ವಲವಾಗಿಯೂ ಶೈಲಿ ಮೃದುಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆ

ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಶ್ಲಾಘ್ಯತೆಯನ್ನು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದು ಮೆರೆಯ
ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. . . . . "

ಶ್ರೀ. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರರು, ಎಮ್. ಎ., ಬೆಂ
ಳೂರು: " . . . . ಕೃತಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗ
ನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿ
ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಾದೀತು . . . . . "

Sriman T. S. Venkannaya, M. A
Kanarese Professor, Maharaja's College, Mysore
" . . . . The lyrics contained in th
book closely resemble the songs of Dasas both i
matter and style and breathe devotion. I dare sa
the songs will become very popular. . . . . "

ಮುದ್ರಕರು ವ ಪ್ರಕಾಶಕರು:—

ಹರಿಹರ ಛಾಪಖಾನೆ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಾಲಯ

ಪುತ್ತೂರು (ದ. ಕನ್ನಡ.)

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿಗಳು ಸಿಗುವ ಸ್ಥಳ:

೧. ಹರಿಹರ ಛಾಪಖಾನೆ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಪುತ್ತೂರು.

೨. ಹರಿಹರ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ (ಬ್ರ್ಯಾಂಚ್), ಮಡಿಕೇರಿ

೩. ಶೆಣೈ ಬ್ರದರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಕಂಪೆನಿ, ಮಂಗಳೂರು.

೪. ದಿ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಕೆನರಾ ನ್ಯೂಸ್ ಏಜನ್ಸಿ, ಸರ್ ಫಿರೋಶಾ ಮೇಥಾ ರೋಡ್, ಫೋರ್ಟ್, ಮುಂಬಯಿ.

ಮತ್ತು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿ.